Allah-Âlem İlişkisi: Yaratma, Sünnetullah ve Evrendeki Ölçü ve Düzen

Allah-âlem ilişkisini yaratma, şehadet-gayb âlemi ve sünnetullah kavramları çerçevesinde açıklar. · Evrendeki kusursuz ölçü, düzen ve dengeyi (kader ve mîzân) ayet örnekleriyle analiz eder. · İnsanın âlemdeki halifelik, tefekkür ve emanet sorumluluğunu çevre ahlakıyla ilişkilendirir.

HATIRLAYALIM

- Allah (c.c.) dışındaki tüm varlıklar bütününe âlem (mâsivâ) denir; duyularla algılanana şehadet, yalnız vahiyle bilinene gayb âlemi denir.
- Allah'ın evrendeki uyumu sağlamak için koyduğu fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasalara Sünnetullah (Âdetullah) denir.
- Kamer suresi 49. ayet ve Rahmân suresi 7-8. ayetler evrendeki her şeyin bir ölçüye (kader) ve dengeye (mîzân) göre yaratıldığını bildirir.

1 EŞLEŞTİRME

Allah-âlem ilişkisiyle ilgili temel kavramları tanımlarıyla eşleştiriniz.

VARLIK ÂLEMİNİN İKİ BOYUTU

Şehadet (Mülk) Âlemi	Gayb (Melekût) Âlemi
Duyu ve deneyle algılanır	Vahiy ile bildirilir
Gök cisimleri, canlılar, madde	Melekler, ahiret, cennet-cehennem

c 1. Şehadet (Mülk) Âlemi

a 2. Gayb (Melekût) Âlemi

d 3. Sünnetullah

b 4. Mîzân

a) Duyularla algılanamayan, yalnız Allah'ın vahiy yoluyla bildirdiği görünmeyen alan

b) Evrendeki varlıklar arasında kurulan hassas denge, uyum ve ilahi ölçü

c) Duyu organları ve bilimsel gözlem araçlarıyla algılanabilen görünen varlık alanı

d) Allah'ın evrendeki düzeni sürdürmek için koyduğu değişmez evrensel yasalar

2 SIRALAMA

İnsanın evrendeki ayetleri gözlemleyerek Yaratıcıya ve çevre bilincine ulaşma sürecini sıralayınız.

ÂYETLERDEN ÇEVRE AHLAKINA AKIŞ

1. Gözlem	2. Tefekkür	3. İman & Şükür	4. Emanet
Kâinatı inceleme	Ölçüyü kavrama	Yaratıcıyı tanıma	Mîzânı koruma

4 Emanet bilinciyle doğadaki mîzânı koruyup şükür ve salih amelle yaşama

2 Gözlemlenen bu kusursuz düzen üzerinde akıl yürüterek tefekkür etme

3 Evrendeki ölçü ve dengenin Yüce Allah'ın ilim ve kudretine işaret ettiğini kavrama

1 Göklerin, yerin ve canlıların yaratılışındaki uyumu duyu ve bilimle gözlemleme

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

'Şüphesiz biz her şeyi bir ölçüye (kader) göre yarattık.' (Kamer, 49) ayeti evrenin hangi özelliğini vurgulamaktadır?

EVRENDEKİ ÖLÇÜ VE DÜZEN (KAMER, 49)

Fiziksel Ölçü	Biyolojik Ölçü	Kozmik Ahenk
Hassas yörüngeler	Canlıların uyumu	Mülk suresi 3-4
Kütle çekim dengesi	Besin ve su döngüsü	Kusursuz yaratılış

A) Evrendeki her varlığın planlı bir ölçü ve düzenle yaratıldığını

B) Doğa olaylarının tesadüfen ve kuralsız biçimde gerçekleştiğini

C) İnsanın evrendeki dengeye karşı hiçbir sorumluluğu olmadığını

D) Yalnızca görünmeyen gayb âleminin bir düzen içinde bulunduğunu

4 KISA CEVAP

Evrendeki yaratılış delillerini akıl ve ibret gözüyle derinlemesine düşünmeye İslam düşüncesinde ne ad verilir?

TEFEKKÜR VE İBRET BİLİNCİ

Yüzeysel Bakış	Tefekkür Eden Akıl
Olayları sıradan görme	Varlıktan Yaratıcıya ulaşma
Nimetlerin farkına varmama	Emanet ve şükür bilinci

Tefekkür adı verilir.

5 TABLOYU TAMAMLA

Sünnetullah kapsamındaki evrensel yasalar tablosundaki boşlukları tamamlayınız.

Yasa Türü	Temel Özelliği	Somut Örneği
Fiziksel Yasalar	Madde ve enerjinin işleyişi	**Gece-gündüz ve çekim yasası**
Biyolojik Yasalar	**Canlıların doğumu, büyümesi ve üremesi**	Fotosentez ve hücre bölünmesi
Toplumsal Yasalar	Toplumların yükseliş ve çöküş ilkeleri	**Adalet, göç ve dayanışma**
Mîzân İlkesi	**Ekolojik ve kozmik dengenin korunması**	Oksijen ve su döngüsü

6 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Allah-âlem ilişkisi ve sünnetullah kavramlarıyla ilgili ifadeleri Doğru/Yanlış olarak belirleyiniz.

SÜNNETULLAH (EVRENSEL YASALAR)

Fiziksel Yasalar	Biyolojik Yasalar	Toplumsal Yasalar
Madde ve enerji	Canlılık ve üreme	Adalet ve ahlak
Deneysel ve değişmez	Genetik ve uyum	Neden-sonuç ilişkisi

	D	Y
Melekler, cennet, cehennem ve kıyamet vakti gayb âlemi kapsamında yer alır.	☑	☐
Allah evreni yarattıktan sonra kendi hâline bırakmış, işleyişine müdahale etmemiştir.	☐	☑
Suyun kaldırma kuvveti ve gezegenlerin yörünge hareketi fiziksel yasalara örnektir.	☑	☐
İnsan yeryüzünün mutlak sahibi olduğundan doğayı sınırsızca tüketme hakkına sahiptir.	☐	☑

7 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları uygun kavramlarla tamamlayınız.

halife · tevekkül · el-Hallâk · âlem

1. Allah'ın zatı dışındaki bütün varlıklar dünyasına **âlem** (mâsivâ) denir.
2. İnsanın yeryüzünü imar etmek ve adaleti sağlamakla görevli olmasına **halife** denir.
3. Allah'ın her an yeni bir yaratış ve tecelli hâlinde olduğunu **el-Hallâk** ismi ifade eder.

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Aşağıdakilerden hangisi Sünnetullah kavramının özelliklerinden biri değildir?

A) Kişilere ve toplumlara göre keyfî olarak sürekli değişmesi
B) Evrende neden-sonuç ilişkisini ve bilimi mümkün kılması
C) Fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasaları bütünüyle kapsaması
D) Kur'an'da evrensel ve değişmez ilahi yasa olarak bildirilmesi

9 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Sünnetullah yasalarının değişmez olmasının bilimsel çalışmalar ve insan hayatı açısından önemini açıklayınız.

SÜNNETULLAH VE BİLİM İLİŞKİSİ

Yasaların Değişmezliği	Bilimsel Keşif İmkanı
Suyun 100 °C kaynaması, çekim	Deney ve teknoloji geliştirme
Tahmin edilebilirlik sağlar	İnsanın yeryüzünü imar etmesi

Doğa yasalarının değişmezliği insanın geleceği.

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

'Göğü Allah yükseltti ve mîzânı (dengeyi) O koydu. Sakın dengeyi bozmayın!' (Rahmân, 7-8) uyarısı günümüzde hangi tutumu zorunlu kılar?

RAHMÂN SURESİ 7-8: MÎZÂN VE EKOLOJİ

İlahi Denge (Mîzân)	İnsanın Sorumluluğu
Atmosfer, iklim ve biyoçeşitlilik	İsraftan ve tahribattan kaçınma
Her varlığın hikmetli yeri	Gelecek nesillere temiz dünya

A) Doğal kaynakları israf etmeden ekolojik dengeyi korumayı
B) Sanayi üretimi için ormanları ve su havzalarını tüketmeyi
C) Bilimsel araştırmaları yalnızca uzay çalışmalarıyla sınırlamayı
D) Doğa olaylarını sünnetullah yasalarından bağımsız açıklamayı

11 EŞLEŞTİRME

Kur'an'da geçen Allah'ın yaratma sıfatlarını anlamlarıyla eşleştiriniz.

YARATMA İLE İLGİLİ ESMAÜL HÜSNA

el-Hâlık	el-Bâri	el-Musavvir	el-Kayyûm
Takdir edip yaratan	Uyumla var eden	Eşsiz şekil veren	Her an yöneten

b 1. el-Hâlık
c 2. el-Bâri'
d 3. el-Musavvir
a 4. el-Kayyûm

a) Yarattığı evreni her an ayakta tutup yöneten
b) Her şeyi bir ölçüye göre takdir edip yoktan var eden
c) Varlıkları birbirine uygun ve kusursuz bir modelle yaratan
d) Her varlığa kendine özgü en güzel şekil ve sureti veren

12 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarından yararlanarak kavramları yazınız ve evrendeki ilahi dengeyi ifade eden şifre kelimeyi bulunuz.

Allah dışındaki tüm varlıkları ifade eden eş anlamlı kavram	M Â S İ V Â
İnsanın Allah'a kulluk ve şükür amacıyla yaptığı yöneliş	İ B A D E T
Dağdaki yüksek doruk veya ulaşılan en üst nokta	Z İ R V E
Allah'ın varlığına işaret eden her bir evren delili ve Kur'an cümlesi	A Y E T
Allah'ın insana bağışladığı su, hava ve akıl gibi her türlü iyilik	N İ M E T

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

MİZAN